

**ZPRÁVA O ČINNOSTI
NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU
za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2016 na Sluňákově**

1. Rada Národního pozemkového spolku

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Václav Izák (ÚVR ČSOP), Miroslav Janík (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), Martin Kludys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), Jaromír Maštera (Pozemkový spolek Mokřady), Jiří Rous (ÚVR ČSOP), Tomáš Růžička (Nadace Partnerství), Jitka Říhová (Pozemkový spolek Čertoryje), Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí), Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.) a Vlastislav Vlačičha (Pozemkový spolek Launensia – předseda Rady NPS). Jednání se opět začal účastnit jako stálý host zástupce Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (Barbora Čepelová). Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění pětkrát. V mezidobí mezi jednáními komunikuje Rada NPS po mailu. Zápisy z jednání byly rozeslány všem akreditovaným pozemkovým spolkům.

2. Akreditace pozemkových spolků

Během roku 2016 byly nově akreditovány dvě pozemkové spolky - Pozemkový spolek Cieszynianka a Pozemkový spolek Valašsko – a obnovena byla akreditace Pozemkovému spolku Slavkovského lesa, ukončení činnosti oznámili dva pozemkové spolky (Pozemkový spolek Spálené Poříčí a Pozemkový spolek Ponikva). S koncem roku 2016 zanikla pro nesplnění akreditačních podmínek akreditace pěti pozemkovým spolkům – PS Fergunna, PS Nosperk, PS Olza, PS Severní Prácheňsko a PS Vespolek. K 1. 1. 2017 tedy bylo akreditováno 58 pozemkových spolků, z toho 22 zřízených organizacemi mimo ČSOP. Tyto spolky se dle evidence v pozemkospolkové databázi starají o 3350 ha pozemků (z toho 308 ha ve vlastnictví, včetně vlastnictví ÚVR ČSOP), 19 historických objektů (z toho 7 ve vlastnictví) a 6 památných stromů. V březnu 2017 byly nově akreditovány další dva pozemkové spolky – PS Koniklec a PS Pražská pastvina – a dvěma pozemkovým spolkům - PS Lednice a PS Fergunna - obnova dříve zaniklé akreditace.

Akreditační poplatek v roce 2016 byl 1000 Kč, ve stejné výši zůstává i v roce 2017. O odpuštění akreditačního poplatku z důvodu minimálních až nulových příjmů požádaly v roce 2016 dva pozemkové spolky – PS Sázava a PS Severní Prácheňsko; oběma žádostem bylo vyhověno, PS Severní Prácheňsko však nakonec ani tak podmínky pro prodloužení akreditace nesplnil (viz výše).

Na akreditaci pozemkového spolku byla vázaná (stejně jako v předešlých letech) možnost opakovaného čerpání finančních prostředků v rámci výběrového řízení na podporu rozvoje pozemkových spolků (viz bod 4), možnost požádat o výkup pozemků v rámci kampaně Místo pro přírodu (viz bod 5), pojištění (u spolků mimo ČSOP; u organizací ČSOP není vázáno na akreditaci – viz bod 3), bezplatná právní a další odborná pomoc (viz bod 3), informační servis (viz bod 3) a zvýhodnění pozemkospolkových aktivit v rámci výběrového řízení ČSOP Ochrana biodiverzity (díky zahrnutí mezi bodově ohodnocené priority poměrně výrazné – samozřejmě při podání kvalitního projektu).

3. Servis pozemkovým spolkům

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou rozesílány mailem informace o grantových řízeních a dalších možnostech získání finančních prostředků, o seminářích, konferencích a dalších zdrojích informací, o možnostech čerpání akreditačních výhod (viz bod 2), metodické materiály a další zajímavé informace; během uplynulého období bylo takovýchto mailů zasláno více jak 40.

Důležitým počinem bylo rozeslání tří várek metodických listů. Většina se zabývá právní problematikou, několik i komunikací s veřejností a vlastníky či managementu lokalit. Prozatím bylo zpracováno 32 metodických listů.

Podařilo se vložit na Katastr nemovitostí první vzorové smlouvy, umožňující certifikaci pozemků (smlouvy konstruující na bázi služebnosti a reálného břemene závazek vlastníka chránit lokalitu a právo spolku do péče za určitých okolností zasáhnout jsou využitelné i v další praxi pozemkových spolků) a na základě toho stanovit pravidla pro certifikaci pozemků.

Právní poradenství v roce 2016 zajišťovala především Mgr. Dominika Kovaříková.

Kancelář ÚVR ČSOP zajišťuje poradenství v řadě dalších otázek (buď přímo pracovníky kanceláře, nebo zprostředkováním s dalšími odborníky). Toto poradenství je pozemkovými spolky hojně využíváno. Koordinátoři programu řešili individuální požadavky či problémy pozemkových spolků telefonicky, mailem a v případě potřeby i osobní návštěvou. V uplynulém období šlo mimo jiné o podmínky různých grantových programů, zprostředkování kontaktů, zprostředkování užívacích smluv s AOPK ČR či konzultace vhodnosti dalšího postupu při ochraně lokality či jednání s partnery.

Vzájemné výměně zkušeností sloužila i „pozemkospolková“ konference Pastva / Voda v krajině, která se uskutečnila na Sluňákově v návaznosti na minulé Výroční setkání pozemkových spolků (13. března 2016). Konference se zúčastnilo 65 lidí, mimo jiné i hosté z Norska a ze Slovenska. Veškeré prezentace a sborník příspěvků jsou dostupné na www.csop.cz/mokradystepi.

Byly vydány dvě nové informační brožury – jedna věnována problematice ochrany mokřadů, druhá problematice ochrany stepí. Brožury mají všechny pozemkové spolky k dispozici k vlastnímu použití, stejně jako dříve vydané materiály (leták a brožuru o pozemkových spolecích a brožuru o lokalitách vykoupených v rámci kampaně Místo pro přírodu)

Akreditovaným pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod). V lednu 2017 byl všem akreditovaným pozemkovým spolkům rozeslán balíček, obsahující kromě výše zmíněných brožur o ochraně mokřadů a stepí i různé informační a metodické materiály z produkce pozemkových spolků a Kanceláře ÚVR ČSOP.

Trvá plošné pojištění zodpovědnosti za škody vůči třetím osobám pro všechny akreditované pozemkové spolky i možnost připojení se ke společnému pojištění majetku (tuto možnost zatím využilo pět pozemkových spolků).

Začaly práce na přípravě nové pozemkospolkové databáze na bázi platformy Kentico (zajišťuje Partnerství o.p.s.).

4. Finanční podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků

Otevřené výběrové řízení „Podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků“, financované tradičně z grantu Ministerstva životního prostředí, proběhlo v roce 2016 ve dvou kolech. Celkem bylo podáno 31 projektů rozvojových a 1 projekt pilotní (jehož cílem byl vznik nového pozemkového spolku). Všechny projekty byly podpořeny, byť některé v krácené podobě (veškeré krácení bylo z věcných důvodů). Celkem byla mezi projekty rozdělena částka 1.370.000 Kč. Anotace jednotlivých projektů jsou zveřejněny na webových stránkách www.pozemkovespolky.csop.cz.

V rámci realizovaných projektů byla získána vlastnická práva k 2,86 ha přírodně hodnotných pozemků, nájemní, výpůjční či pachtovní smlouvy, dohody s vlastníky a souhlasy s činnostmi byly nově uzavřeny, respektive získány na 474,57 ha a obnoveny na 130,48 ha přírodně cenných pozemků. Celkem tedy byly získány či obnoveny vztahy k 607,91 ha přírodně hodnotných pozemků na 101 lokalitách. Dále byly zpracovány 3 ochranné plány, 2 pozemkové spolky si nechaly vypracovat ocenění pozemků uvažovaných k výkupu. 1 pozemkové spolky mohl díky podpoře rozvinout aktivní fundraising směrem k drobným dárcům (získáno 70.000 Kč) a 7 pozemkovým spolkům pomohla získat finanční prostředky díky přípravě podkladů pro projekty podávané do různých grantových či výběrových řízení (OPŽP, AOPK, kraje, obce, přeshraniční projekty; celkem 60 projektů, díky nimž získáno 4.756.703 korun; několik dalších dosud neuzavřeno). 24 pozemkovým spolkům projekt pomohl zajistit management a správu zájmových lokalit prostřednictvím nezbytného dovybavení

náhradím či mechanizací. 6 pozemkovým spolkům projekt pomohl zapojit do péče o lokality dobrovolníky (46 akcí, 580 dobrovolníků). V rámci realizace projektů bylo také vydáno 6 tiskovin (o nákladu celkem 4600 ks), vyrobeny 3 informační roll-upy, v terénu instalovány 2 informační tabule, byla vytvořena 1 nová webová prezentace pozemkového spolku a uspořádáno bylo 56 akcí pro veřejnost (účast více jak 830 lidí).

Podpora projektů v roce 2017 zatím není jistá. Sice již bylo z důvodu rizika prodlení (nedostatek času na realizaci projektů) – tak jako v několika předešlých letech – vyhlášeno Českým svazem ochránců přírody výběrové řízení na podporu projektů pozemkových spolků, ale o případné podpoře ze strany MŽP se bude teprve rozhodovat. Pokud by nevyšla a nepodařilo se získat ani jiný finanční zdroj, má vyhlášovatel právo výběrové řízení bez náhrady zrušit.

5. Kampaň „Místo pro přírodu“

Kampaň pokračovala v obou dosavadních úrovních – na úrovni celostátní (v obecné rovině) a regionální (především pokračování dlouhodobé lokální kampaně PS KOSENKA „Zachraň les“).

V období březen 2016 – únor 2017 bylo na účet veřejné sbírky vybráno 927.139 Kč. Vykoupit se podařilo 6 pozemků o celkové výměře 2,3295 ha, ideální polovinu 10 pozemků o celkové výměře 4,9850 ha, další 2/6 na 2 pozemcích o celkové výměře 0,9164 ha a zbývající 2/9 podíl na 4 pozemcích o celkové výměře 0,3668 ha. Výkupy proběhly na 6 lokalitách, z čehož 1 je nová.

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt – v uplynulém období byly třikrát rozeslány „Dárčovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek, a uskutečnila se dvě setkání s dárci. Před koncem roku proběhla úspěšná kampaň „Daruj kousek přírody“.

Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na stránkách www.mistoproprrodu.cz a na facebookovém profilu www.facebook.com/mistoproprrodu (v současné době 1373 příznivců), zprávy o průběhu kampaně vycházejí pravidelně v časopise Krása našeho domova (který dostávají i dárci od 1000 Kč). Velkou mediální odezvu včetně vstupu na České televizi měla kampaň zejména v souvislosti se stovkami rozkvetlých hořečků u Velkého Vřeštova (září 2016). Prezentace kampaně proběhla na olomoucké konferenci Naší přírody Voda v krajině (29. listopadu, cca 250 účastníků, záznam dostupný na webu).

V rámci propagace kampaně Místo pro přírodu byla pro 10 vybraných lokalit vyrobena pamětní turistická razítka. Razítka jsou kulatá, s jednoduchým obrázkem symbolizujícím význam či charakter lokality, jménem lokality a adresou www.mistoproprrodu.cz. Pro každou z deseti lokalit byly vyrobeny dvě totožná razítka; obvykle bude jedno umístěno v nějakém turistickém objektu poblíž lokality a druhé bude používat pozemkový spolek na svých akcích, v několika případech budou obě umístěna „v terénu“. Do začátku letošní turistické sezóny by měla být všechna razítka na svých místech. Zároveň bylo vyrobeno obdélné razítko s logem kampaně Místo pro přírodu, které je umístěno v recepci Domu ochránců přírody v Praze.

Nezbytnou činností s kampaní bezprostředně související je i správa vykoupených pozemků. Byť vlastní management i řada dalších aktivit leží na místních pozemkových spolcích, stále zůstává mnoho problémů, na jejichž řešení se musí Rada NPS, respektive koordinátoři programu podílet. Od vyjadřování k nejrůznějším záměrům, lokalit se dotýkajících, přes jednání se spoluvlastníky po řešení sousedských sporů. Aktuálně se řešilo též převedení jedné z vykoupených lokalit na nového správce po zániku akreditace správce původního. Byly projednány a schváleny ochranné plány lokalit Cihelna Chmeliště a Ještěří ráj, čtyři další ochranné plány jsou v současné době projednávány.

6. Další finanční zdroje

Projekt *Ochrana našich nejohroženějších biotopů – mokřadů a stepí – prostřednictvím pozemkových spolků*, podpořený z Fondů EHP v rámci programu CZ 02, do kterého bylo zapojeno 11 pozemkových spolků, byl ukončen v dubnu 2016. Projekt *Posilování profesionality pozemkových spolků - cesta ke zdokonalení péče o přírodní dědictví se zapojením vlastníků půdy*, podpořený z Fondu NNO, byl ukončen v srpnu 2016. Aktivity obou projektů jsou popsány v rámci ostatních kapitol této zprávy, zveřejněny jsou na www.csop.cz/pezemkovespolky.

7. Prezentace pozemkových spolků

Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz bod 5), a aktivit jednotlivých pozemkových spolků byla činnost pozemkových spolků prezentována v časopise *Krása našeho domova*, v časopise *Ochrana přírody* (několik pozvánek na pozemkospolkové lokality), *Naše příroda* (několik článků o pozemkospolkových lokalitách). Důležitou prezentační aktivitou byla konference *Pastva / Voda v krajině* (viz bod 3). Bylo vydáno 9 tiskových zpráv, týkajících se pozemkových spolků.

Průběžně jsou aktualizovány centrální webové stránky pozemkospolkového hnutí na adrese pezemkovespolky.csop.cz a facebookový profil pozemkových spolků (www.facebook.com/pezemkovespolky – v současné době 451 příznivců, informace o pozemkových spolcích se objevují na webových stránkách a facebookovém profilu ČSOP).

„Putovní výstava“ – tři samostojné banery typu roll-up s informacemi o hnutí pozemkových spolků, péči o lokality a kampani *Místo pro přírodu* – putovala po republice, byť méně než v předešlých obdobích. Již se projevil jejich věk, a tak koncem roku byla nutná drobná rekonstrukce. Panely jsou i nadále k zapůjčení pozemkovým spolkům na jejich akce.

8. Zahraniční aktivity

Jedinou výraznější zahraniční aktivitou, nepočítáme-li účast kolegů ze Slovenska na pozemkospolkové konferenci, byla spolupráce s kolegy z norské organizace *Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)* v rámci dobíhajících mezinárodních projektů (viz kapitola 6), konkrétně návštěva dvou zástupců norského partnera u několika pozemkových spolků na Moravě a jejich účast na pozemkospolkové konferenci v březnu 2016.

9. Personální zajištění programu

Personální zázemí „Národního pozemkového spolku“ tvoří Kancelář ÚVR ČSOP. Problematice pozemkových spolků se zde v uplynulém období věnovali především čtyři zaměstnanci – Jan Moravec (informační servis pozemkovým spolkům, finanční podpora pozemkovým spolkům, servis Radě NPS, výkupy pozemků, akreditace, právní otázky, propagace), Eva Vadászová (správa vykoupěných pozemků, databáze pozemkových spolků, pojištění, mezinárodní aktivity, administrativa), Kateřina Landová, respektive od října 2016 Martina Kišelová (komunikace s dárci, administrativní zázemí sbírky *Místo pro přírodu*) a Petra Milerová (administrace projektů podpořených z fondu EHP, spolupráce na přípravě metodických listů...), dohromady cca 3 pracovní úvazky. Na chodu programu se v rámci svých pracovních náplní (účetnictví, korespondence...) podíleli i další zaměstnanci Kanceláře.

2. března 2017

Vlastislav Vlačíha

Předseda Rady Národního pozemkového spolku

Jan Moravec

Koordinátor programu